

Cuvinte cheie: *eneolitic, ceramică, Tiszapolgár, Bodrogkeresztúr, Carei*

Schlagwörter: *Kupferzeit, Keramik, Tiszapolgár, Bodrogkeresztúr, Carei*

Carei-*Stația de epurare*

În anul 1984, cu ocazia construirii stației de epurare, lucrările de taluzare au deranjat două așezări eneolitice, una din cultura Tiszapolgár, alta din cultura Bodrogkeresztúr și o așezare din epoca medievală timpurie¹. Situl se află pe malul stâng al pârâului Poșta, azi canalizat, care se varsă lângă comuna Căpleni în râul Crasna². Cu ocazia lucrărilor au fost salvate numeroase artefacte arheologice care, în parte au fost publicate sau sunt în curs de publicare. În anul 1992, a fost organizată o mică săpătură de salvare, fiind trasate șase secțiuni cu dimensiuni mai reduse.

S I/1992-dimensiuni 12x2 m, adâncimea relativă 0,60 m, orientarea E-V.

Stratul de cultură nu s-a păstrat, au fost găsite doar câteva fragmente eneolitice.

S II/1992-dimensiuni 12x2 m, orientat NV-SE. Între 0-0,25/0,30 m, care reprezintă arătura, stratul de cultură este bulversat. La adâncimea de 0,30-0,50 m se distinge o depunere de culoare mai închisă cu pigment de chirpici, foarte puține fragmente ceramice, oase de animale, cărbuni. La 0,50-0,60 m apare stratul vegetal antic.

S III/1992-dimensiuni 10x2 m, orientat NE-SV. Din arătură provin fragmente ceramice din eneoliticul timpuriu, cultura Tiszapolgár. La adâncimea de 0,30-0,40 m apare o depunere de culoare neagră închisă cu fragmente ceramice de tip Tiszapolgár, așchii și lame de obsidian, fragmente de chirpici, cărbuni, oase de animale și o figurină zoomorfă. La 0,50-0,60 m apare stratul vegetal antic și solul steril, un lut galben. În colțul sud-estic al secțiunii, în profilul stâng, s-a conturat în lutul galben o groapă, cu fragmente de micașist, chirpici, așchii de obsidian, o lamă de obsidian, oase de animale, cenușă și cărbuni. Pentru degajarea complexului a fost deschisă caseta A, cu dimensiunile de 2x1,65 m. Groapa avea o formă mai mult ovală, cu dimensiunile de 1,65x1,60 m și adâncimea relativă 1,25 m. Baza era neregulată, în colțul sudic având o ușoară adâncitură. Inițial a fost săpată pentru obținerea lutului galben, apoi folosită ca groapă menajeră (Iercoșan 2002, 38-40, Pl. 71/7-10; 73/1-3, 5-13).

S IV/1992-dimensiuni 12x2 m, a fost trasată perpendicular pe S II. În secțiune s-a conturat o mică groapă (la carourile 4-5) cu relativ puține materiale ceramice și oase de animale, datate din epoca medievală timpurie.

S V/1992-dimensiuni 12x2 m, a fost trasată în prelungirea S II, în direcția văii pârâului. În arătură au apărut fragmente ceramice eneolitice și din epoca medievală timpurie. Între 0,40-0,50 m au fost găsite fragmente de fier, probabil lama unui cuțit puternic corodat și fragmente ceramice, ornamentate cu fascicole de lînă în val, și un fragment de tîpsie.

S VI/1992-dimensiuni 10x2 m, trasată în prelungirea S V în care s-a conturat o arsură puternică, un cuptor de copt pâine, baza gropii de alimentare aflându-se la adâncimea de 1,2 m. Bolta apare la 0,90 m, dimensiunile fiind de 1,1x0,95 m. Crusta arsă are la bază grosimea de 3 cm.

Descrierea materialului arheologic

- vas mic fragmentar de culoare cenușie cu flecuri brune în exterior și brun-cenușiu în interior, degresant cioburi pisate. Dimensiuni dg. 8 cm; î. 6,5 cm; df. 4 cm, nr. inv. 14 134 (Pl. II/11).
- Fragment perete de vas cu proeminențe „cioc de pasăre” perforat, culoarea cărămizie în exterior și gălbui lutos în interior, degresant cioburi pisate, nr. inv. 15 366-adunat (Pl. I/1)
- Fragment lamă obsidian, nr. inv. 15 369-adunat (Pl. I/15).
- Fragment perete vas cu proeminență de tip cioc de pasăre, de culoare cenușie în exterior și interior, cu ardere secundară, nr. inv. 15 368-adunat (Pl. I/2).
- Fragment perete dintr-o oală mică de culoare cenușie închisă în exterior și interior, degresant cioburi pisate, nr. inv. 14 133-groapa nr. 2 (Pl. I/5).
- Fragment vas, perete și fund, de culoare brună în exterior și cenușie în interior, degresant nisip de granulație mare, ornamentat cu un mic cioc de pasăre neperforat, nr. inv. 15 367-adunat (Pl. I/8).
- Fragment perete dintr-o oală cu pereți subțiri de culoare cenușie, degresant nisip, ornamentat cu o proeminență în formă de „șea” perforată, nr. inv. 15 364-adunat (Pl. I/11).
- Fragment dintr-un vas mic cu pereți subțiri de culoare brună în exterior și cărămizie în interior, degresant nisip fin, ornamentat cu o proeminență mică în formă de șea, nr. inv. 15 365 adunat (Pl. I/14).

¹ Némethi 1988, p. 121-145.

² Némethi 1999, p. 68, nr. 43. XIX a,b,c.

- Fragment picior de vas perforat de culoare brună în exterior și cărămizie în interior, pereții groși, degresant șamotă, nr. inv. 14 129-groapa nr. 2 (Pl. I/7).
- Fragment perete și fund dintr-un vas mic de culoare brună în exterior și cenușie în interior, degresant nisip, df. 3,5 cm, nr. inv. 14 127-groapa nr. 2 (Pl. I/13).
- Fragment fund dintr-un vas cu picior de culoare cenușie în exterior și cărămizie în interior, degresant cioburi pisate, nr. inv. 14 128-groapa nr. 2 (Pl. I/10).
- Fragment buză și perete dintr-o oală mică de culoare cărămizie în exterior și cenușie în interior, degresant nisip fin, ornamentat cu o mică proeminență neperforată, nr. inv. 14 130 groapa 2 (Pl. I/6).
- Fragment perete dintr-un vas mare, de culoare portocalie în exterior și cenușiu-gălbui în interior, ornamentat cu cioc de pasăre perforat, nr. inv. 14 125-adunat (Pl. I/9).
- Fragment perete, de culoare cărămizie în exterior și cenușie în interior, degresant nisip, ornamentat cu cioc de pasăre perforat, nr. inv. 14 126-adunat (Pl. I/12).
- Fragmente dintr-o oală mică cu buza ușor evazată, pereți subțiri, degresant nisip, ornamentat cu cioc de pasăre perforat, de culoare portocalie în exterior și cenușie în interior, ceramică fină, nr. inv. 14 132-adunat (Pl. I/4).
- Fragment castron, buză și perete de culoare gălbui în exterior și portocaliu în interior, degresant nisip fin, ornamentat cu alveole grupate și o proeminență plată rotundă cu o alveolă în mijloc, dg: 24 cm, nr. inv. 14 130-groapa nr. 2 (Pl. I/3).
- Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri, de culoare cenușie în exterior și în interior, degresant nisip, ornamentat cu două linii formate din alveole mici, nr. inv. 15 362-adunat (IV/10).
- Fragment dintr-un vas mic, fund și perete de culoare cenușie în exterior și gălbui în interior, degresant nisip, nr. inv. 14 129 (Pl. IV/12).
- Vas tip pahar-fragmentar, de culoare cenușie în exterior și interior, degresant nisip, ornamentat cu alveole mici, nr. inv. 14 134-groapa nr. 2 (Pl. I/5).

Concluzii

Analogii putem menționa din zona Careiului de la Carei-Bobald III, VI, VII³, Carei-Kozárd⁴, Vezendiu-Colțarâș⁵, Cămin-Podul Crasnei și Malul Crasnei⁶. Fragmentele ceramice aparțin următoarelor tipuri de vase: pahare, vase de ghiveci de flori, vase de provizii, boluri cu picior perforat, boluri simple.

Fragmentele de vase fac parte din ceramica uzuală, semifină și fină, ornamentația este specifică culturii Tiszapolgár: proeminențe de tip „ciocuri de pasăre”, perforate sau neperforate, motive alcătuite din impresiuni rotunde, butoane plate, proeminențe plate, combinate cu impresiuni mici, proeminențe cu impresiuni vegetale, apare mai puțin decorul incizat.

Carei-Grădina IAS

Acest punct de hotar se află la cca. 250 de m de la *Stația de epurare*, tot pe malul pârâului Poșta⁷. În anul 1982 a fost executat un șanț adânc pentru conducta de apă care alimenta grădina. În 1987 a fost efectuată o mică săpătură de verificare fiind trasată trei secțiuni:

S I. cu dimensiuni 10x2 m, sub arătură între 0,28/0,30-0,50 m apare o depunere de culoare neagră pigmentată cu bucăți de chirpici și fragmente ceramice. În carourile 3-5 s-a constatat o aglomerare de fragmente ceramice, care fac parte din eneoliticul dezvoltat, cultura Bodrogkeresztúr, între 0,50-0,60 m. se află solul antic vegetal sub care apare solul viu-lut galben.

S II. dimensiuni 10x2 m; în arătură între 0-0,25/0,30 m au apărut foarte puține fragmente ceramice. Sub arătură s-a observat o depunere slabă de culoare neagră cu fragmente ceramice, chirpici, oase de animale, mai mult între carourile 1-4. În caroul 4 a fost găsită o statueta zoomorfă fragmentară. La nivelul solului antic vegetal, la adâncimea de 0,50-0,60 m, au fost găsite câteva fragmente ceramice din cultura Tiszapolgár, fără să fie distincte stratigrafic de restul depunerilor din cultura Bodrogkeresztúr.

S III. cu dimensiuni 10x2 m. La adâncimea de 0,30-0,50 m s-a constatat o depunere slabă, aparținând culturii Bodrogkeresztúr, iar la nivelul solului antic vegetal au fost descoperite și câteva cioburi din cultura Tiszapolgár.

Descrierea materialului arheologic

A. Ceramică

- Fragment buză și perete dintr-un castron de culoare cărămizie în exterior și brună în interior, ceramică grosieră, degresare cioburi pisate, nr. inv. 16 115 (Pl. II/1).

³ Némethi 1999, p. 23-25.

⁴ Iercoșan 2002, p. 32-38.

⁵ Iercoșan 2002, p. 97-99.

⁶ Némethi 2009, p. 23-25.

⁷ Némethi 1999, p. 68, 43/XVIII a, b.

- Fragment buză și perete dintr-o oală de culoare cenușie în exterior și brună în interior, ceramică grosieră, degresant cioburi pisate, buza este ornamentată cu amprente digitale, nr. inv. 16 116 (Pl. II/3).
- Fragment perete dintr-o oală, ceramică grosieră de culoare cenușie în exterior și brună în interior, degresant nisip, suprafața tratată îngrijit (slip?), nr. inv. 16 114 (Pl. II/2).
- Fragmente ceramice dintr-o oală fină, ornamentată cu linii imprimate și brâu crestă, de culoare cenușie în exterior și roșiatică în interior, degresant nisip fin, nr. inv. 16 102; 16 103; 16 118 (Pl. II/8; III/10,12).
- Fragment buză de perete dintr-o oală mică de culoare brună în exterior și cărămidă în interior, ceramică semifină, degresant nisip, nr. inv. 16 104 (Pl. III/1).
- Fragment perete de vas, de culoare brună în exterior și cenușie în interior, degresant cioburi pisate, ceramică grosieră, ornamentată cu o proeminență plată, nr. inv. 16 119 (Pl. II/5).
- Fragment perete dintr-o oală de culoare cenușie în exterior și cărămidă în interior, ceramică grosieră, degresant cioburi pisate, ornamentată cu un buton plat, nr. inv. 16 120 (Pl. II/4).
- Fragment buză și perete dintr-o oală de culoare cărămidă în exterior și gălbui-lutos în interior, ceramică grosieră, degresant cioburi pisate, nr. inv. 16 101 (Pl. IV/1).
- Fragment cană cu toartă ruptă, de culoare cenușiu închis în exterior și în interior, ceramică semifină, degresant nisip, ornamentată cu linii incizate, nr. inv. 16 123 (Pl. III/11).
- Fragmente buză și perete dintr-o oală mică, de culoare brună în exterior și cărămidă în interior, ceramică semifină, degresant nisip, nr. inv. 16 146-adunat (Pl. IV/7).
- Fragment dintr-un picior de cupă perforat, de culoare roșiatică în exterior și brună în interior, ceramică semifină, degresant nisip, nr. inv. 16 148 (Pl. IV/2).
- Fragment buză dintr-un castron, de culoare cenușie în exterior și în interior, ceramică semifină, degresant nisip, fără nr. inv.-adunat (Pl. IV/3).
- Fragment buză dintr-un castron, de culoare brună în exterior și gălbui în interior, ceramică grosieră, degresant cioburi pisate, fără nr. inv.-adunat (Pl. II/9).
- Fragment buză și perete dintr-o oală de culoare cenușie în exterior și brună în interior, ceramică fină, degresant nisip, ornamentat cu o toartă subcutanată, nr. inv. 16 156 (Pl. III/2,3).
- Fragment perete dintr-o oală de culoare cenușie în exterior și brună în interior, ceramică grosieră, degresant cioburi pisate, ornamentat cu două proeminențe de tip cioc de pasăre perforate (una lipsește), nr. inv. 15 893 adunat (Pl. IV/6).
- Fragment buză și toartă de culoare cenușie în exterior și brună în interior, ceramică grosieră, degresant cioburi pisate, nr. inv. 16 141 (Pl. III/4).
- Fragment buză și perete dintr-o oală de culoare cenușie în exterior și în interior, ceramică grosieră, degresant cioburi pisate, inv. 16 128 (Pl. III/7).
- Fragment buză și perete dintr-un castron mic, de culoare cărămidă în exterior și cenușie în interior, ceramică semifină, degresant șamotă, nr. inv. 16 139 (Pl. III/9).
- Fragment buză dintr-o oală de culoare brună în exterior și cenușie în interior, ceramică semifină, degresant nisip, nr. inv. 16 126 (Pl. III/8).
- Fragment oală, buză și toartă, de culoare brună în exterior și cărămidă în interior, ceramică semifină, degresant șamotă, nr. inv. 16 109 (Pl. II/7).
- Fragment buză și perete dintr-un vas, de culoare cărămidă în exterior și brună în interior, ceramică semifină, degresant șamotă, buza este ornamentată cu amprente digitale, nr. inv. 16 108 (Pl. II/10).
- Fragment buză și perete dintr-o oală mică, de culoare brună în exterior și roșiatică în interior, ceramică fină, degresant mâl, nr. inv. 15 875-adunat (Pl. IV/8).
- Fragment perete și fund dintr-un vas mic de culoare roșiatică în exterior și cenușie în interior, ceramică fină, degresant mâl, nr. inv. 15 874-adunat (Pl. IV/11).

B. Alte obiecte

- Fragment lamă obsidian, nr. inv. 15 363 (Pl. II/13).
- Fragment bară din lut ars, fără să putem specifica rolul funcțional-fără nr. inv., adunat (Pl. IV/9).
- Statuetă zoomorfă fragmentară (lipsește capul iar picioarele din față sunt rupte) de culoare cărămidă, specia animalului este greu de stabilit, poate reprezintă un câine sau un lup-nr. inv. 16 151 (Pl. IV/4).
- Fragment râșniță din piatră calcaroasă, nr. inv. 16 112 (Pl. II/12).
- Fusaiolă (Pl. IV/13).

Concluzii

Fragmentele ceramice, atât ca formă cât și ca ornamentație, în majoritatea cazurilor, se încadrează în epoca cuprului evoluat, cultura Bodrogkeresztúr, cu analogii din zona Careiului la: Carei-Stația de epurare,

Cămin-Malul Crasnei, așezare și morminte, Căpleni-Grădinărie⁸, Urziceni-Vamă. Câteva fragmente ceramice (Pl. IV/8,11) se încadrează în neoliticul târziu, ele se leagă de așezarea apropiată de la Căpleni-Reök-Tag, care se află la o distanță de 150-200 metri. Fragmentele ceramice adunate de la suprafață pot fi încadrate în Cernavoda III-Boleraz, (Pl. II/3,10; III/7,8) având analogii de la Carei-Drumul Căminului și Cămin-Malul Crasnei⁹.

Bibliografie

- Iercoșan 2002: Iercoșan N, *Cultura Tiszapolgár în vestul României*, Cluj-Napoca, 2002, p. 38-39.
- Némethi 1988: Némethi J, *Noi descoperiri arheologice din eneoliticul târziu din nord-vestul României*, in *AMP*, XII, 1988, p. 121-145.
- Némethi 1989: Némethi J, *Descoperiri de tip Cernavodă III-Boleraz din nord-vestul României*, in *Symp. Thrac.* VII, 231.
- Némethi 1999: Némethi J, *Repertoriul arheologic al zonei Careiului*, *Bibliotheca Tracologica*, XXVIII, 1999.
- Némethi 2001: Némethi J, *Cernavoda III-Boleraz finds in North-west Romania*, in *Cernavoda III-Boleraz ein forgrschichtliches Phänomen zwischen dem Oberhein und Unteren Donau Symposium Mangalia/Neptun 18-21 October*, 1994.
- Némethi-Sălceanu 1995: Némethi J, Sălceanu I, *Sondaje arheologice în zona Careiului (1992)(Archäologische Folschungen beim Carei)*, in *Cercetări arheologice în aria nord tracică*, Institutul Român de Tracologie, București 1995, p. 55-58.

Kupferzeitliche Funde aus Carei/Großkarol – Kläranlage und IAS Garten

Zusammenfassung

Carei-Kläranlage

Im Jahre 1984, als die Kläranlage gebaut wurde, haben die Abdachungsarbeiten zwei kupferzeitliche Siedlungen gestört, eine aus der Kultur Tiszapolgár, die andere aus der Kultur Bodrogkeresztúr und eine Siedlung aus der frühmittelalterlichen Epoche. Die Fundstelle befindet sich auf dem linken Ufer des Baches Poșta, heute kanalisiert, der neben der Gemeinde Căpleni in den Fluss Crasna mündet. Zur Zeit der Arbeiten wurden zahlreiche archäologische Artefakte gerettet, ein Teil dieser wurde oder wird eben publiziert. Im Jahre 1992 wurde eine kleine Rettungsgrabung organisiert, da wurden sechs kleinere Sektionen abgesteckt.

Wir können Analogien von der Zone von Carei erwähnen bei Carei-Bobald III, VI, VII, Carei-Kozárd, Vezendiu-Colțarât, Cămin-Podul Crasnei und Malul Crasnei. Die Keramikfragmente gehören der folgenden Gefäßtypen an: Becher, Blumentöpfe, Vorratsgefäße, Gefäße mit durchgebohrtem Fuss, einfache Gefäße.

Die Gefäßfragmente gehören zur alltäglich verwendeten halbfeinen und feinen Keramik, die Verzierung ist spezifisch für die Kultur von Tiszapolgár: hervorragende Teile wie „Vogelschnabel“, perforierte oder nicht perforierte, Motive aus runden Einprägungen, Plattknöpfen, platte Hervorragungen, kombiniert mit kleinen Einprägungen, Hervorragungen mit pflanzlichen Einprägungen, die Ritzverzierung erscheint weniger.

Carei-IAS Garten (LPG-Garten)

Dieser Grenzpunkt befindet sich ca. 250 m von der Kläranlage entfernt, ebenfalls am Ufer des Baches Poșta. Im Jahre 1987 wurde ein tiefer Graben für die Wasserleitung gegraben, die die Wasserversorgung für die Gärtnerei sichert. 1982 wurde eine kleine Prüfungsgrabung durchgeführt und da wurden drei Sektionen abgesteckt.

Die Keramikfragmente gliedern sich, was Form und Verzierung angeht, in den meisten Fällen in die entwickelte Kupferzeit, Kultur Bodrogkeresztúr, mit Analogien zur Zone Carei in Carei-Klärungsanlage, Cămin-Malul Crasnei (Crasnaufer), Siedlung und Gräber, Căpleni-Grădinărie (Gärtnerei), Urziceni-Vamă. Einige Keramikfragmente (Pl. IV/8,11) gliedern sich in das späte Neolithikum, sie knüpfen sich an die Siedlung nahe an Căpleni-Reök-Tag, die sich in einer Entfernung von 150-200 Meter befindet. Die von der Oberfläche gesammelte Keramikfragmente können in Cernavoda III-Boleraz eingegliedert werden, (Pl. II/3,10; III/7,8) sie zeigen Analogien zu Carei-Drumul Căminului und Cămin-Malul Crasnei.

⁸ Némethi-Sălceanu, 1995, p. 55-58; Némethi 1999, p. 99, fig. 42.

⁹ Némethi 1989, p. 231; Némethi 2001, p. 219-229.

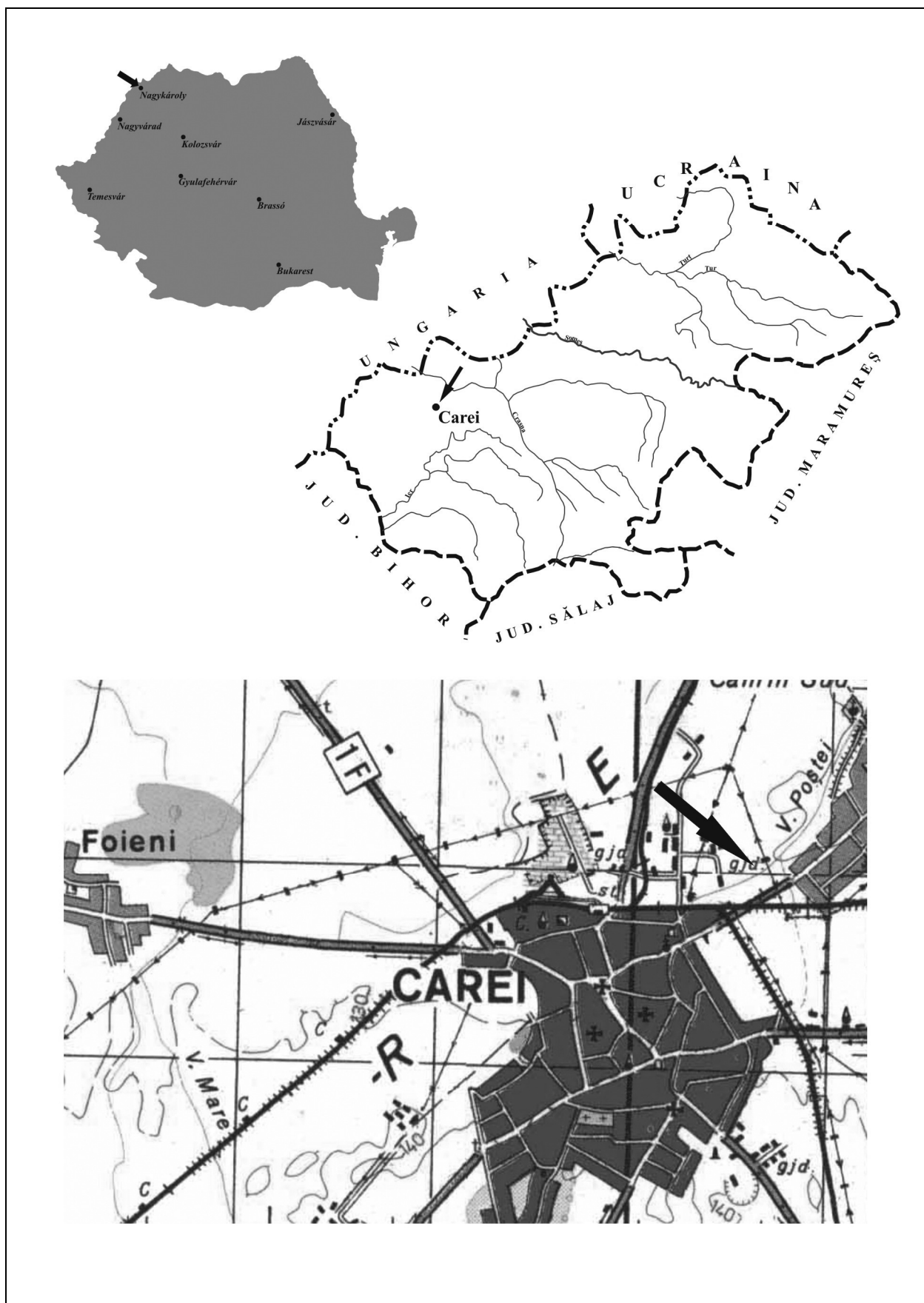
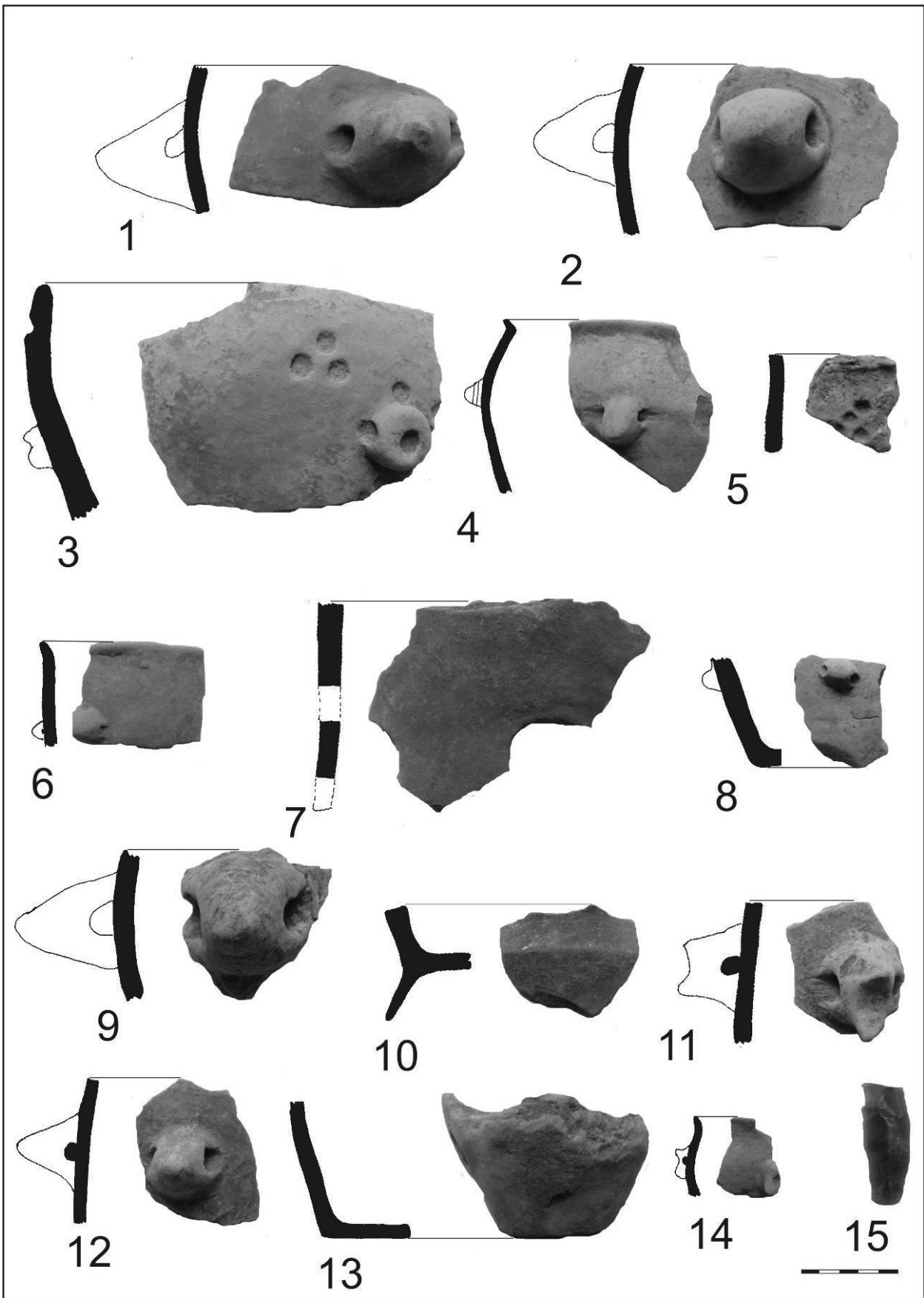
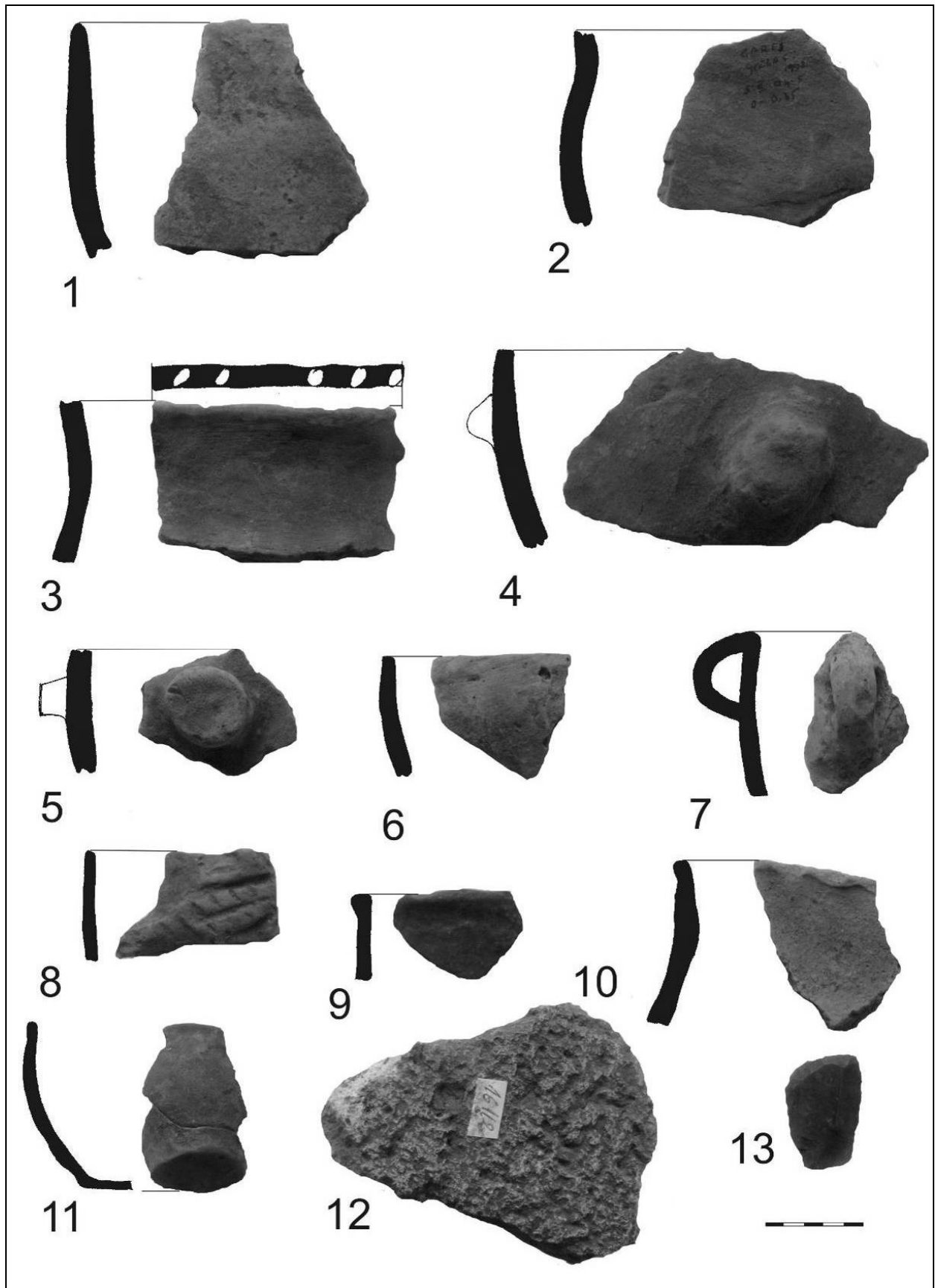

Fig. 1. Carei-Stația de epurare. Poziția geografică a sitului

Abb. 1. Großkarol- Kläranlage. Geographische Lage des Fundorts.

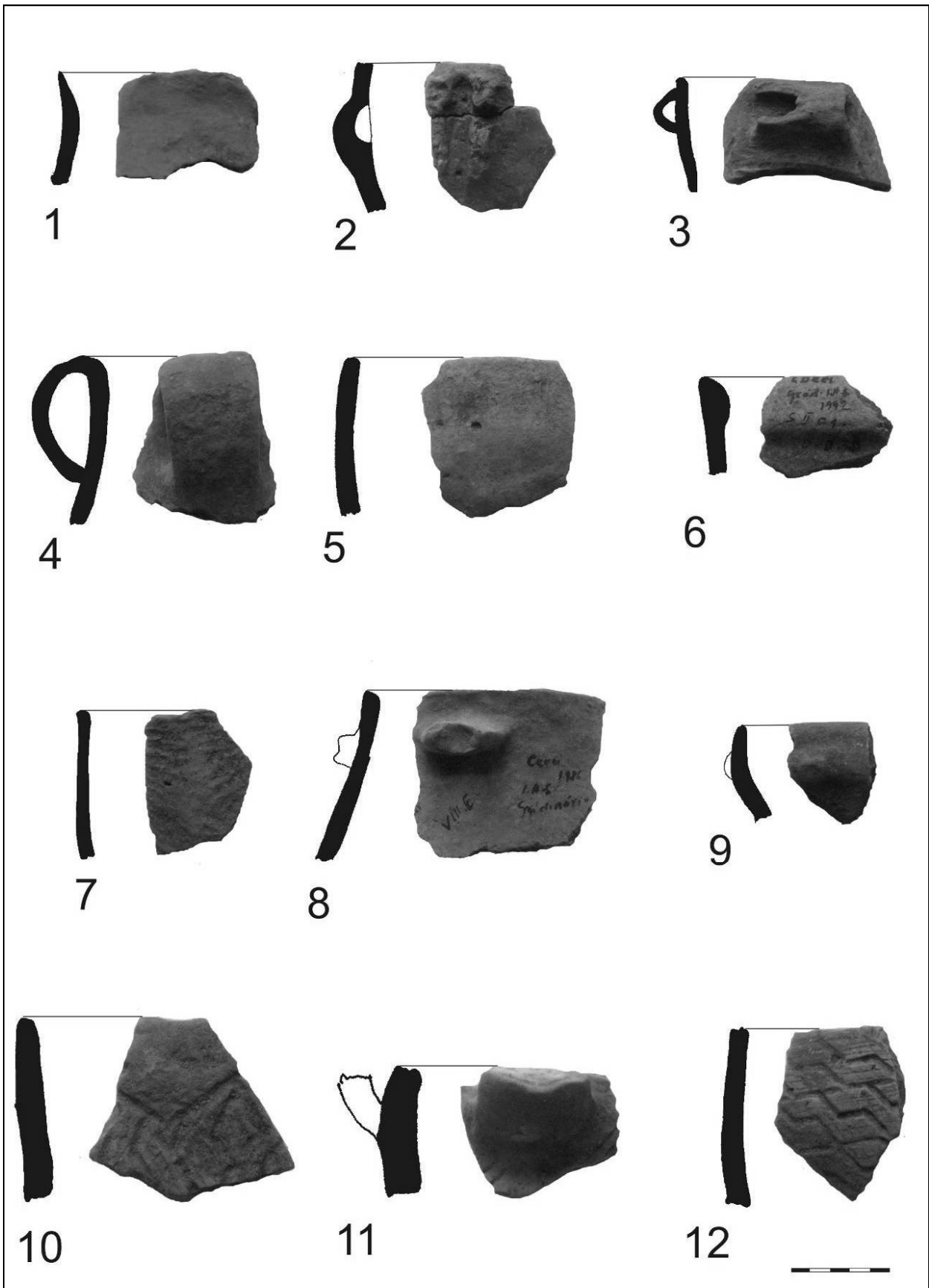

Pl. I. Stația de epurare, 1-15 cultura Tiszapolgár
Taf. I. Kläranlage., 1-15 Tiszapolgár Kultur

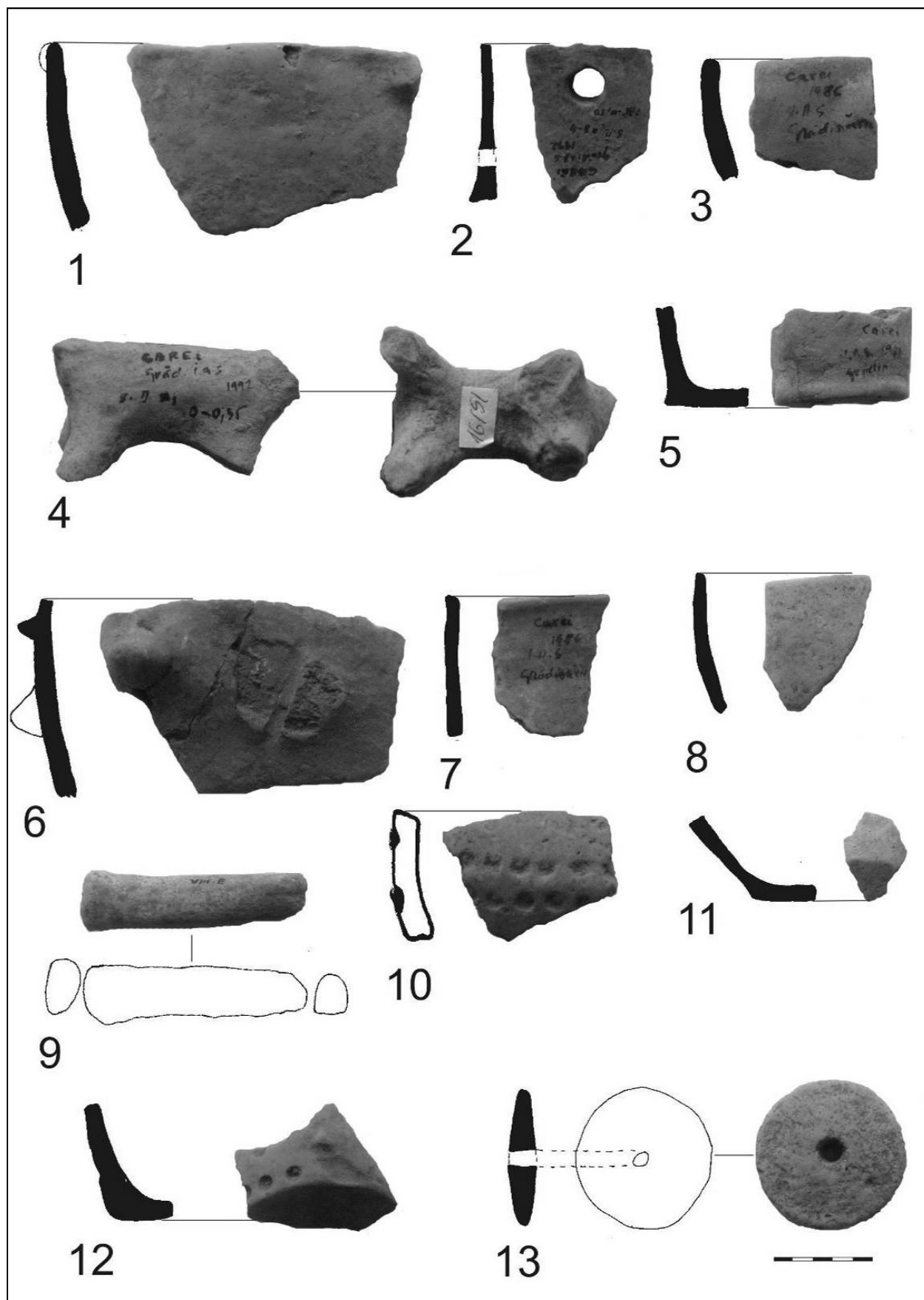

Pl. II. Grădina LAS; 1-2, 4-9, 12, 13, cultura Bodrogkeresztúr; 3, 10 cultura Cernavodă III/Boleraz; 11. Stația de epurare, cultura Tiszapolgár

Taf. II. LAS Garten 1-2, 4-9, 12, 13, Bodrogkeresztúr Kultur; 3, 10 Cernavodă III/Boleraz Kultur; 11. Kläranlage., Tiszapolgár Kultur

Pl. III. *Grădina LAS*; 1-6, 9-12 cultura Bodrogkeresztúr; 7-8 cultura Cernavodă III/Boleráz
Taf. III. *LAS Garten*; 1-6, 9-12 Bodrogkeresztúr Kultur; 7-8 Cernavodă III/Boleráz Kultur

Pl. IV. Grădina LAS; 1-7, 10, 12, cultura Bodrogkeresztúr; 8, 11, neoliticul târziu; 10, 12, 13, Stația de epurare, cultura Tiszapolgár
 Taf. IV. LAS Garten; 1-7, 10, 12, Bodrogkeresztúr Kultur; 8, 11, Spätneolithikum; 10, 12, 13, Kläranlage Tiszapolgár Kultur